

časopis
za kulturu
i
umetnost

polja 124

novi sad, januar 1969, god. XV, cena 1,50 d.

Vatre su još uvek gorele
Udar crvenih kopita budio je zoru
Taložila se rasečena noć na udovima sveta
Svetlost je još jednom otvorila zgrčenu pest.

Sećaš li se

Kako smo negovali mladiću,
Kad je pepeo cvetao a krv vrila.
Plima nije sidru verovala
Breg se nemoćno pokoravao
Valu prslog mora u grudima
Otvarala se vreća, purpur točio
Niz mlade prste
Bez nokata, bez uporišta
Verovali smo u plod letorasti
I toplo je bilo
Vino, sve što smo hteli.

Zemljo tvrda ljubavi posla
Zaklinjali smo se u tvoje izvađene oči
Ako ponor ne zasvetli i ugrine zrno pšenično
Smrvi nas u novoj noći
I nikad se ne oprali crveni vinogradi
Kalemljeni olovom i krvi.
Našu ljubav našom ne nazvali.

II

Matica je hrlila nepoznatom
Utočištu koga nema.
Iza nas su ostajale zapuštene ade kao rane
Koje postaje plen korova
U vreme prve suše.

Dugi puti vetri istosmerni
Zadrema telo na pitomoj reci
Umoran putnik počeo da se ljulja
Kao stablo pod preteškom krošnjom
Rušeći se kadkad tiho i opiruće.

Mladi jeleni su rogove nebu okretali
I mi smo koračali
Mi smo samo koračali
Neke su hvatali usputni vrtlozi.

III

Dani i dani.
Pa kuda?
Senke nas uporno praće
Sladak a poguban miraz prošle moći
Naše kasno spoznanje
Razbacana ostrva na premorenoj reci
Bližeći se veću branu dižu.

Dalje i dalje.
Hoće li polip crknuti od preslane krvi?
Ispod kože meso truli
Grom u dovilljivoj bubi.

IV

Domajo huda
Ti znaš da čelik ne zagreva
Stražari uzalud čuvaju
Ono što se ne može sačuvati.
Ne smeš nazad
Tvrđoglavi konji zaprlj
Pa napred ne možeš.

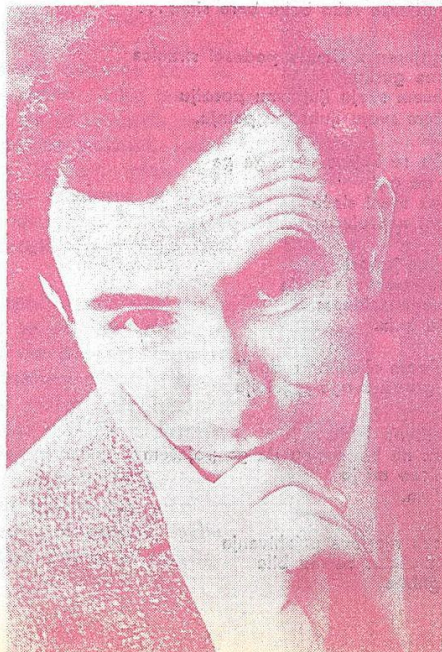
Gde je lek?

Na istoku pola veka pada sneg.
Ni jedno jezero zapadnih provala
Nema vode radobolje.

Zahvati u svoje šuplje vedro
Slovensku maglu ranu
Lutaj i lutaj
Između urala i alpa
Nikada most ne pronašao.

GOJKO ĐOGO

crveno i crno (ANABAZA)

V

Anatemniče ne proveravaj moju dušu.
U ovo sušno doba trn crni prvi procveta
Zrno drago gine pod kamenom.
Traži ga tamo gde je izgubljeno.
Negde u nama negde za nama
Možda iz sna.

Ako ne bude tog semena
Upali jalovu rodnicu
Ori vri novi.
Dostupna belega nije cilj
Pravi put ni parabola ni luk
Iako uvek zatvara isti krug.

VI

Deca se ubijaju nasleđujući dobar glas
Okivanje kolena ubrzava pad
Zloleini suncokret se uzalud okreće
Zvezdu pritisnuo mrak.

Znali smo da je to leprozan ples
Igrati nismo hteli,
Potomci nisu plavi
Izneverilo seme paunov ud.

Mi dolazimo odozdo
Gde mostovi spuštaju bangave noge
I ne slušamo glas proroka
Koji nekud upire prstom
Sigurni da niko ne zna
Kud je put, gde je raj.

Ljudi traže i nađu
Zreo plod nije plod
Istruli ako klicu ne da.
Ljudi traže i ne nađu
Dom zasluže ako lutajući umru.

VII

Rastemo i ratujemo s maskom.
Reći kornjače zemljom haraju
Dela vajna suše ruku u zamahu.
A mladost besprekorno služi kao ograda
U prostoru bez vremena u pokrajini bez temena
Sred čarna teatra vezanih ruku
Sedi i gleda, koju li reprizu istu,
A ne sme da se oglasi
I povredi nekakav humor crni
Al uspomena da obraduje
One što nisu umrli
One što su pogrešili kad nisu smeli.

Oni što ostadoše s kuršumima na putevima
Pod fabrikama u branama i mostovima
Na grobljima
Umreše na vreme i časno.

Hajdemo trgovci milicioneri načelnici
Vi gluvi i dokoni novi turci
Zakopajte sekire i bradve svrdlove i batine
Istesali ste po meri glavu ovom svetu
Hajdemo prijatelji da ne bude kasno
Sići malo do srca,
Il je srce za vas mesto nepodesno.

VIII

Celu noć isti ures.
Iste laži zapljuskuju uši
Isti tuš sipaju u oči
Ista usta otvara jezik i olovo
Iste palice isti duvači
Isti tupaci tucaju žir na tuđoj glavi
Istu kožu štroje

crveno i crno

Istu krv sišu
Isti glumci na pozornici sa obrazom na zadnjici
Isto govore isto misle
Isto moće pogane i ližu
Iste bradavice skidaju s nosa i prišivaju na srce
Isti takmaci menjaju **gospodare**
Iste ruke levo i desno drže rame da ne padne
Istu mrtvoročad u zlašto povijaju
Isti odlaze i dolaze
Iste one muflone love što ih u lov vode
Iste spomenike dižu nad svakom lešinom
Isto noću ruše danju zidaju
Isto sude one što neće i one što izdaju
Istog hrista uvek razapinju
Vekovima već.
Hoće li sutra on što na užu vise
Iznad ruku seć.

IX
Da li je to snivano
Ili su probuđeni zaboravili san?
Pitaju ili ne pitaju
Da ne bi bili osumnjičeni kao krivotvori
I papagaji što naučiše od jehovi.
Učiteljji rđaju kao okovi

Misleći da večno gori isti žar
U staroj kovačnici ideala,
Ne sluteći da je alhemičar
Dobri brka odavno mrtav.
Na crvenom svetioniku pogrebno zvono lupa
Širi se bolest smrtonosna
Bolesnik kaže da je zdrav
Hoće da otruje vidara.

X
Kaštrioti
Pod vašim mošnjama ja sam začeo
Čapćao sam vaš falus kao zastave steg
Noseći vašu zadnjicu na temenu
Verovah da je svečiji nimbis
I da bi to oiresti s glave bilo greh
Pod vašim repom mirišem
Starmali kržljav a kažu crven cvet
Iz vašeg čmara još uvek
Moja budućnost izvire.

XI
Volim i stid me
Vihoriti iznad proloma
Ni nebu ni ptici dorastao.
Šta ču
Čovek jedan krdu vukoliku
Crvić puki pripada lešini.

Izvući neću rame ispod temelja
Kula je starija od zvezdara.
Ali u njenoj zvonari
Krije se grdan mišiji kot
Glodari se uništiti ne mogu
Dok ne udre toranj od podinu.

Noću niču čirevi i polipi
Danju snuju stonoge i krtice
Ispod kore rovac rovi
Žudio sam drugo lice
Zato neće svetiljka da gori.

A znam
Ako je koren zdrav
Kad padne stoletni hrast
Izbiće novi plamen
U ruci mladice.

XII
Hoćeš li ljubiti ili ne
Hoćeš li mrzeti, de.
Hoćeš li govoriti
Čutačeš.

XIII
Taško, teško je to
Kad te suviše vole
Pa ne daju nosu da poraste
Ni uho svašta da čuje
Još kada ti na grlo
Svskog dana kaleme
Isti jezik istu reč
Koje srce odbacuje.

Voljeni, teško je to
Mucati neke slogove a biti sed
Slušati druge kako glasno govore
A ti šapatom ne smeš
Kad ti kapa dodije.
Mrzim pomalo i krv rođenu
Jer istim putem putuje.

Ne mogu više medovine
Hoću malo vazduha malo hladne vode
I vetra i vetra, tatko
U srcu već vri
Jed.

XIV
Nešto se duboko u meni protivi i peva.

(Deo KNJIGE BEZ-KRAJA)

ivan rastegorac

KRISTAL U NEBO

KNJIGA-JASTUCI

Knjige-jastuci
milujemo vaše perje
i blago listamo
vaša krila.

Zurite kao ponoćne sove
ili
u jatima
mašite, mašite čitke
a zatim sa piskom
pikirajte naglavačke
u mučne snove!

Letite, dišite, mašite
kao navodnici otvorene
a pogođene
pikirajte naglavačke
u ljudskih glava trščake
u budžake reke bake bare stare...

Zagnjuren u dvesta pedeset stranica
jedne guske
dahćem svoju ljubavnu poeziju
gaćem svoju ljubavnu patnju.

Neka se knjiga zove ga ga
ga ga ga
i nek meni sleće
jopet naproleće!

Knjige-jastuci
milujemo vaše perje
i blago zaklapamo
vaša krila.

Srebrom okovana ruda ili
na grbači svoga prijatelja

Za divno čudo
kada ne bih uspeo da ga pojašem
izmicao mi je
dušom.

A sva njegova uzjahivanja
za mošnice su mu bila
pogubna

I šta nam je drugo preostajalo
osim kaskanja
kaskanja
i kaskanja

dok je
(božanska anegdota!)
izmeđ' nas u nebo bola
srebrom okovana ruda.

KONTIGENT VUNE ILI
KONTIGENT PAMUKA
TOLIKO ZAPREMA
A TAKO MALO TEŽI;

TE SLIČNO
I NAŠE DUŠE
KOVRĐAVE.

Kristal u nebo!...

Kristal u nebo
jer i on je
nebeski!

U teškim čokotima
samo nek dremle
zvezda zeleno grožđe,
zeleno zrnavlje
vasione!

Šaljite konje i kola, dinje,
šaljite začine, so,
pšenični prah
i retke krznene životinje
jednim zamahom
u krilo vasione!

Lisice koje letite
sa njuškama upravljenim
put Marsa
vi ste — repate rakete!

SAMO BOŽJACIMA PRIVIDAJU SE
TALASI MESEČINE
KAO VULKANSKI IZLIVI
ŠTO DOLAZE POD NOGE
PRE NO DUŠA IH I MINE.

Ranjivo osvedočenje moga bića u umetnosti ne olakšava mi poraz. Ipak, samo je Hegel ustvrdio da je umetnost više nemoguća, ali su se zato svi pobunjenici u umetnosti potrudili da su njegovu izjavu sapnu i tako protumače da ona opet može ostati između utvrđenih kanona poznate linije duha koji pobunu izjednačuje sa formom, sa istoričnošću postojanja.

Pragmatizam postojanja je tu, na pragu. U pobunjenosti formi sačuvana je njegova svrha. Moje postojanje te i postojanje razuma njima samim promovisano, promenom forme zadržava sve obzire susedstva. Ono poput umetnosti osnažuje moj polet u sigurnost poretka sveta. U njemu samom sadržana je bezuslovna potreba za autoritetom. Sloboda forme postojanja samo skriva slobodu imanentnu ljudskom biću; sloboda postojanja nastoji da podčini, da je uvede u vidno polje sada, slobodu svesnog bića, ili, rečeno jaspersovskim jezikom, slobodu egzistencije.

Pobunjena forma draži duh, ali, da li sa njim ostvaruje značajnu komunikaciju, da li poima večnost sudbine pobunjenika ili možda vuče tajni sporazum sa prošlošću, sa dobro znanom, pa ipak primamljivom igrom prošlosti, u kojoj se može naći vrednovanje, približavanje slobodi, humanizmu, lepoti, konačno ljudskom, u kojoj se pouzdano zna istina?

Postojanje je, bez sumnje, istina, ali istina umetnosti i ne manje rezultat poraženog, u privatnosti uvučenog subjekta, ili unutarnji monolog nemoći u životu, od nad — ja cenzurisanih prohteva, u kranjem slučaju dijalog sa svetom koji vodi jedan subjekt i retko svesni izraz pobune protiv uniformnosti nad — ja, protiv neodgovornosti čoveka. No, istina postojanja ne mora biti, najčešće i nije, istina moga bića. Njemu se priklanjam, kao što sam se zaverio bogu, kao što sam od privatnosti, od nevere stvorio veru; protiv smisla iznašao sam smisao. U privatnosti (i pesnikovoj) može se samo trajati. U njoj sam ja — primalac oslobođen od akcije, od poimanja sebe kao dela celine sveta. Tako sam se i nehotice okrenuo protiv svoje tačke u svetu koja me obavezuje, koja mi predodžava pobunu o kojoj moja svest, moja uspavana svest nema realnu predstavu, jer je izgubila pravo polazište, jer postojanje u kome jesam sada, jesam FIZIS, možda bezbedan, ozidan od promaje moje neumitne tačke, nastavlja svoju pragmatičnu igru, jer me zasipa opštim moralnim normama, jer je na zajedničkom poslu istorije i subordinacije sveta. U njemu se stiču moj pad i moj polet, u njemu se moja sloboda izjalovljuje, u njemu moja pobuna ispada iz slobode bića. I moram da shvatim — postojanje se sudbinski igra mnome. Ono se umesto mene buni, ono, u stvari, jeste u mojoj tački, ja sam pored, pored pojnova protiv kojih su bunim da bih smešnu ulogu sebe-pobunjenika igrao do kraja, uz asistenciju licemerne svedivosti i svedivostosti postojanja.

Ja se, dakle, bunim u nekome ko me moćno uzima u svoje prazno krilo. Priznajem li ja, lažni pobunjenik, boga, jesam li se zamenio sa nekim sobom u drugome, nekim zamišljenim sobom, nekim sobom u onoj ruci koja je ispitivala reči moje pobune, moje prazne jer neaktivne, nedelatne tačke u svetu?

Prisustvo boga u svetu je oduvek bilo sumnjivo. Njegova povlašćena apsolutnost poništavala je vrednost čoveka i svih njegovih prolaznih dela. On je o čoveku znao sve. Postojanje je oduvek bilo nesumnjivo i oduvek se krilo iza neznanja čovekove suštine. Bogu se je moglo reći sve, on je velikodušno praštao. U postojanju se je moglo učiniti sve; čovek je to velikodušno prihvatao kao vrstu animiranja, sakramentalnog govorenja pred gospodom. Ispovest bogu svest nije kontrolisala (morala bi tada proveriti i postojanje boga), kao što ni postojanje nije sebe ukidalo prelaskom duha (budističkim, taoističkim, platonovskim ili jaspersovskim) u nepredmetno biće. Podvest i u jednom i u drugom slučaju (u ispovesti bogu i ispovednom primanju postojanja) izravnavala svoje račune sa cenzurom nad — ja. Koliko se onda ja — ličnost stvarno potvrđujem u postojanju ako ono ne odukuje u celoj psihofizičkoj strukturi ličnosti, ako ga ne potvrđuje sloboda bića?

Ja postojim protiv slobode svoga bića. Nije li onda i moja pobuna — pobuna protiv te slobode, nije li onda i ta sloboda — svoja sopstvena negacija?

Moje akcije postojanje prisvaja, istorija im nudi mesto u muzeju, subordinatorski poredak sveta ih prima u svoju piramidu, smrt je na njenom vrhu. Još uvek sam između pada i poleta.

I, umesto pobune, ostaje mi privatnost, koju mi

nudi postojanje, koju nudim postojanju, ostaje mi da nespornost u svetu razrešavam u njegovoj uzbudljivoj fabuli. Tako privatnost i postojanje kao istorija i poredak sveta opstoje zajedno, dopunjuju jedno drugo, stabilizuju se, združuju se u veoma pouzdanu, obezbeđenu instituciju, u koju sloboda bića ne može ući i u koju nema ni potrebe da ulazi.

Uzalud znam, jer to znanje je van moje tačke u svetu, ono mi je kazano, pokupio sam negde usput, u svakom slučaju nije mi ga moja tačka došapnula, tada bi me obavezivalo, da se suština življenja, da se vrednost življenja ispoljava u viđenju sopstvene ličnosti kao osobne ličnosti, u trenutku objektiviranja slobode bića, carskog reza svesti koja me izvlači iz navike da sebe osećam kao deo života, koja mi predodžava naviku kao naviku, i tako je razara, upravo time otkriva navikost navike, sebe hvata u trenutku uobičajene akcije kao u nečemu izuzetnom, neviđenom. Tako se otkriva moralnost mojih akcija, ali tako otkrivam i svoju slobodu i odgovornost za nju. U mehanici navike ne samo da ne postoji svest o odgovornosti nego ne postoji ni odgovornost. Tu je sve pretvoreno u rutinu, u uvežbanost. Postojanje — da bi ostvarilo moralnost i slobodu, da bi znalo čovekovu sudbinu — mora mehanici pokazati da je mehanika, mora je izdvojiti iz opšteg kretanja, zaustaviti je i osvetliti u trenutku njenog savršenog mehaničkog trajanja. Taj zrak svetlosti će zburniti mehaniku, možda čak i zaprepastiti, učiniti je tuđom. I, to je dovoljno. Ličnost je mogla doći sebi, svom vremenu, ovom sada po kome postojim i kao privatnost i kao pobunjenik, u kome moram da se desim. Istorija i njeno vreme su van mene, van moje obaveznosti u svetu, van koordinata moje tačke. Udes njenih junaka prihvatam mehanički, čak i onda kad sam siguran da su sobom ispunili sav prostor svoje tačke u svetu. Ja sam u svom vremenu, u ovom traženju pobune, u ovom očekivanju smrti. Istorija mi tu ne pomaže, ona je pouka, a od pouke se moram distancirati. Ja joj suprotstavljam neiskustvo, neistoričnost ovog sada, ove moje tačke u svetu koju tražim, koju mogu imati samo kao pobunjenik, ovog vremena moje tačke značajno različitog od onog što ga je istorija zabeležila. Sadašnjost mi nudi obilje mogućnosti, i svaka od njih je potencijalno moja. Istorija zna samo za jednu, onu realizovanu. A realizovana mogućnost me obavezuje u meri u kojoj me tradicija obavezuje. (Istorijska svest malo utiče na sadašnjost i budućnost, inače čovečanstvo ne bi tako bezumno pripremalo svoju propast.) Stoga istoriju, sa svim njenim verovatnoćama i pretpostavkama, primam samo kao igru. Istorijska krv nema snagu crvene tečnosti koja hrani moje telo. Ona je poetska slika banalizovana, apstrahovana dugom upotrebom. Pa ipak čovek i dalje traži smisao u istorijskoj determinaciji, a postojanje nastavlja priču o takozvanom alijeriranom čoveku, njegovoj teskobi, egzistencijalnom strahu, o razorenoj ličnosti, osveopštoj dezintegriranosti, siziozstvu XX veka, izraženom u obavezosti življenja prema kome sam indiferentan, u kome jesam ja — objekt mehanike, ja — mehanička svest o znakovima pored puta koji bi morao biti moj, o raspuklosti čoveka XX veka, o kome mi govori literatura svojom samoćom, koju opet moram da shvatim kao svoje prirodno stanje i, odatle, kao obećanje čoveku čoveka; najzad, da shvatim sebe kao svoj direktni cilj, iako nikad nisam mogao da prihvatim sebe kao svoju najvišu svrhu. To mi govori čovekova istorija religija, istorija duha. On ni danas, kad je na razmeđu između boga, koji ne postoji, i sebe, koga ne zna, ne zaboravlja vjeruju postojanje, jer je umesto sebe — slobodnog bića odabrao moralo biće postojanja.

Ja sam rob moralnosti postojanja.

A moralnost je nešto što ne zna za determinacije, što se ne može utvrditi kao zauvek jedno, iako je u srodstvu sa večnošću koliko i moja sudbina, koja mi je data kao što mi je dodeljena moja tačka u svetu, kao što mi je obećano (jedino obećanje u koje ne mogu sumnjati) poslednje i vrhunsko iskustvo — smrt.

Ja sam u pobuni kao u očekivanju smrti.

Ne bunim li se, možda, da bih skratio čekanje svog završnog JESAM ili je pobuna nemoguća (ZAŠTO NE I MOGUĆA?) upravo zbog tog moga čekanja smrti. A ona, mada poslednja moja varijabla, jeste i prva moja konstanta, jeste prva moja afirmisana pobuna, realizacija, nesumnjiva, moje tačke u svetu, pomirenje pada — poleta i slobode bića.

Radoman KORDIĆ

đoko stojičić

2 PESME

LEPOTA

Ko nije video crne cvetove pada,
nek ne peva o ponorima i tami.
Lepoto, zarobljen tvojom silom svako strada,
lepoto, bez tebe smo pusti i sami.

Nesfajemo kao boja cveća, kao miris vatre,
dok svemu kažeš zbogom, prode vek.
Kap bola može celog da me satre,
ničemu ne vredi tražiti lek.

Trešnja,
8. XII 1968.

PAMTIVEK

Sunce pada iza tamnih gora
budi oči nekog drugog sveta.
Biljko, bila metak ili meta
ubijaš me prolaznošću svoga cveća.

Uništite sreću pre nego bude danonoćna.
Smrt klija u poslednjoj kapi dozrelosti,
samo je želja nestvarna moćna,
samo bezumno hrabrih svetle kosti.

Trešnja,
1. XII 1968.

marko vešović

3 PESME

TIŠINA

Uroni uho u vrelu jastuk, u vreme,
I slušaj srce kako ti blago šuška,
Nek ti se prividi definjstvo, pričuje zvuk kolevke,
I predaj se tišini srž nek ti koštanu pije,
I bubnom opnom izmeri težinu sveta,
Od koje glava prska kao zreli maslačak,
I želi zvuk neki da zasja na ivici života,
I opet u jastuku oslušni srce doba.
Dok vetar lupka kapijom onog sveta,
Čuješ li, u krvi tvojoj kako mrmore mrtvici?

GLAVOBOLJA – U SNU

Večiti osmeh, užasa dele, s umrle slike,
Vezuje oba sveta.
Sudbine znake u gustom letu ptica niko
Odavno ne goneta.

A pustog hrama sen kroz svemir boga traži.
Kolevko ničeg, glavo!
Mere za stvari mru; pulsav mi mozak važe
Na dlanu davo.

Užasnut, beži plod od zrenja natrag, k cvetu.
Tu mrak i sjaj se mire.
Izmilela je tvar van dimenzija, eto
I vreme izumire.

STARA PESMA

Ja i beskrajna žena šutimo na postelji —
Dve nežne gole larve u snegu straha od smrti.
Ko da izrazi povest tog večnog hrvališta?
Dok srcem u tišini, shvatamo strašne tajne,
Stvari se miču od žudnje da se u život vrate.
Najmanja ruke kretnja (ko tušem iscrtana)
Zračí poraslim značenjem koje svet proširuje.
Njene su grudi smeđe ko staro hrastovo lisje,
A mojom nutrinom luta nešto davnije od reči.
Smoren, kao Bog posle stvaranja sveta,
U blesku šibice videh: bezbrojna pokolenja
Iz nas se razmiliše na četir strane sveta:
Nek uvek bude nekog da iz mečava zove,
Nek uvek nekog bude zemlji za proždiranje.

Neću se zaustavljati na bljeskovima one mjestično ljupke iskrenosti ljubavnih pjesama, koje u lakoničnim formulacijama obuhvataju cio jedan pogled na svijet tih tajanstvenih „mladih“ koji o sebi znaju sve što im je potrebno da se zna ili, još bolje, znaju samo ono što im je neophodno da bi mogli bivstvovati vjerujući u sreću. Zato i Mićo Jelić Grnović ne traži spas za sebe i svoje vršnjake od nekih apstraktnih humanističkih učitelja, niti od svemoćnih bogova tehnike, niti od neprikosnovene poslušnosti vremenu, već naprotiv: od kaosa tog vremena i njegovih uskovitlanih protivurječnih ideja, on sa svojim suputnicima — kao u nekom obrednom plesu ponesen i simulirajući spiritualnost kretanje — bježi nečim ili nekom nepoznatom i nepostojećem, nekom što je isto tako u transu osame kao i on i koji bi mogao vidjeti „rosu da sahne“; nekom tko je „kao dobar odlazak“ ili „san pred jutro“. Pjesnik bježi da se sakrije u svoga dvojnika, u bijeli narcis sunovraćen i žar pticu izgorjelu. On se skriva u „uho koje čuje sebe“, koje „čuje prazno i uplakano veče“, bijegom u namjernu i nemoćnu frivolnost stiha („U gradu N obljubio sam jednu ženu“), u igrariju rima ponegdje („Išta li se bože još može meni izgnaniku...“); u ponavljanje metafora, u oponašanje tu i tamo, kao hotimice, svakojake moderne i starinske i lirske afektacije, pa i u razna jezička nasilja. Čudno zazvuče u tom šarenom društvu ponegdje čak i psovačkih stihova nekog djetinji molitveni tonovi kao u pjesmi svojoj materi ili, pak, rodoljubivi, kao u onoj Titu, koja je samo zakašnjeli poetski prilog jednoj legendi, još dovoljno živog a da bi je evocirali na taj pododavno zaboravljen način, način s ceremonijalom rata i narodne pjesme, te nam se i nehotice ovdje nametne nedoumica: kako to da ovaj mladić i svi ti njegovi preveć senzibilni vršnjaci nemaju više invencije i dubine od svojih prethodnika kada se spotaknu o velike trenutke, iz kojih su proizašli sloboda i mir — nadajmo se, trajan! — ovih domaćih balkanskih obronaka. Doduše, u pjesmi o Banji ima na kraju tri stiha koja oblikuju fenomen rodoljublja na tako klasično suzdržan način:

„I napajamo se nečim
stradajućim vječno
Što je u brazdama tvojim“

da čitalac mora odustati od traženja svakog drugog izlaska iz prošlosti osim ovog današnjeg i najrežigniranijeg našeg seljačkog zadatka: da oslušujemo kako ta zemlja svojim izdancima šapće na uho prisutnost bola i tiho gunda na ove što „okićeni psokama“ jezde njenim prisojima, pronoseći katkada u prilično anemičnim i kratkog daha stihovima njezinu nezaustavljivu i mrku istinu.

Ipak je bitno i radosno iznad svega konstatirati, da se tu i tamo osjeća navještaj neke nove harmonije koja prebiva, htjeli to oni ili ne, u razdvojenim ličnostima ove nesigurne, u patos života i smrti okrenute današnjice.

Imade među zapisima Konfucijevih učenika, u jednom razgovoru, čija je tema vizija društvenog poretka, jedan vrlo aktuelan pasus o recipročnom prožimanju društvenog poretka i u njemu prisutnih umjetnosti, koji glasi: „Kada je zemljište jedno, usjev ne raste, a kad se ribolov ne regulira prema godišnjim dobima onda ribe i jarebice ne porastu: kada se klima pogorša i životinje i biljke nazaduju i kada je svijet kaotičan obredi i muzika postaju raskalašni, pretjerani. Onda nailazimo na tip muzike koja je žalobna bez suzdržanosti i radosna bez smirenosti... Poezija daje izraza našem srcu, pjevana pjesma daje izraza našem glasu, a ples daje izraza našim pokretima. Ove tri umjetnosti potiču iz ljudske duše, i onda obogaćuju i nas pomoću muzičkog instrumenta, iz dubine osjećaja proizlazi čistota oblika, iz jačine raspoloženja — spiritualnost njegove atmosfere. Ta harmonija duha izviire iz duše i nalazi izraza i cvjeta u obliku muzike. Stoga je muzika baš ono čime ne vrijedi ni pokušavati da druge prevariš, niti njome čovjek može da se predstavlja drugačijim nego što je“.

To što je vrijedilo za epohu od nekoliko nizova stoljeća unazad — na drugom kontinentu — važi po nekim čudesnim zakonima kozmičke podudarnosti ideja još i dan danas: poezija i muzika bile su i ostat će najiskreniji i ničim nezamenjiv glas čovjeka u vremenu, i mi ga čujemo danas možda adekvatnije nego li ikad do sada u kovitlacu nadošlih naraštaja, iz čijih se njedara izvio i ovaj pjesnik: samo jedan zatreprio list breze na vjetru koji u pustolini strpljivo osluškuje ljepotu.

mićo jelić grnović

3 pjesme

Bezrazložnoj ljupkosti spokojsva
predajem se
a nikakvoj mijeni
nema začetka

Gledam sebe umnoženog
i čudim se koliko ljudi
prebiva u meni samom
Svaki je od njih čudljiv
i svirep
samoživ
i svoj
a nikakvoj mijeni
ne vidim začetka

U isto sam vrijeme
pustolovan i spokojan
zastvren i ushićen
Bezrazložno uspavan
u kolijevci uljuljanoj
budan i prisutan

USHIT KAO SUNCU

Kako je nezgrapna moja ljubav
prema tvojim uskovitlanim
ljubavnim paroćima

Drturim kao razlistala breza
Ugledam li obrise tvoje kako
uranjaju zanosnim hodom

Ne usudujem se zapjevati o tvome vratu
da mu ne narušim
sklad muzike
žila kucavica

Opčinjen ću postati
udvostručenim redom trepavica
ako ushitjednem
išta osim
gledati ih

Nije ti ravan niti svijećnjak
ni kandido sa zapaljenim
žiškama
Uzeš i izgoren kao luč što
je ukrade neko bogovima
želim biti o pojasu tvome
i proštrt za uzglavlje tebi

Želim vidoviti biti
da ishitrim one
koji se nadmeću sa
mnom

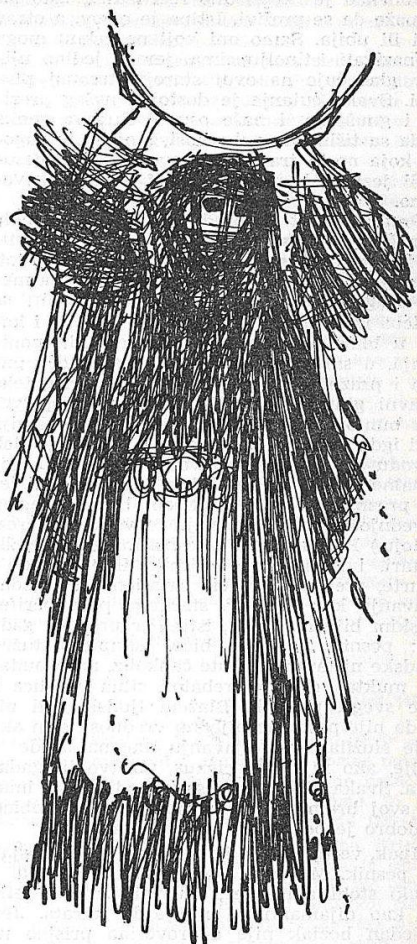
Upuštam se u utrku
sa svima zaljubljenima
i bić ću najgrlatiji
među njima

Nadmašit ću sebe
zaljubljenog
među inima

O grlati ja zaljubljeni
prestravljeni mladić
u opsjeni

ODA NEPOSTOJEĆEM

Prijatelju moj tvoja je kosa ko trava
ali ja ne govorim tvojoj ljepoti nego

zazivam te da usniš u mome životu
samozvan
da se tvoje riječi prefoče u
meni kao samogovor

Prijatelju ti si moj vodič kada zalutam
u guštru
Ja sam izgnan
Ja sam slab
Ja sam čarobno osujećen

Povedi me goloruka
razgrni trsku i šiblje
Moja je snaga u tebi

Jesi li vidio prijatelju kako konjanik jaše
Tako zamišljam tvoj dolazak kada me sapnu
bukagije razdora

Prijatelju ti si kao ljubav
kao privid
kao dobar odlazak
kao san pred jutro

Ti si pjesma nedovršena
Ti si neki razbojnik
koji me zasut cvijećem
Ti si dar dokle god to jesi

Prijatelju čuješ li kako nježno
pupaju trešnje
To je moja poruka da zalutaš k meni
Vidiš li rosu da sahne
Dotrči i javi mi to

Ako se ispriječe utvare pred tobom
Ako te usput zavedu žene
Ako naideš na koralj

Prijatelj sam ti
Budi zaveden
Okoliši utvare
Sakupi koralje

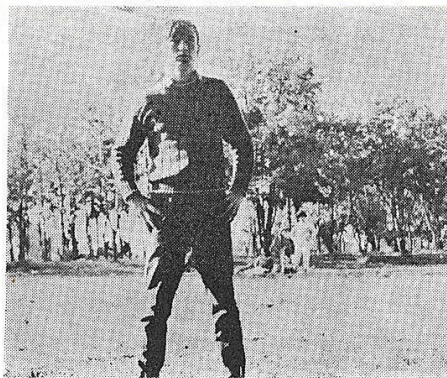
Ti si čovjek i ja sam isto
Samo ne zaboravi što ti je naum
i kakva te svirka mojih riječi čeka

Aždaja sedmoglava Majka grožđa
Konji stubalski nikad posustali
Ja sam od mesa a ne od gvožđa
Aždaja sedmoglava Majka grožđa
Na groblju svi su kostići ustali

I gledaju besno na kuću i krave
I psuju svetog Arandjela i Minu
Na vrata živo! oni se zaglave
I kao poslovice kroz misao mi sinu
I gledaju besno na kuću i krave

Aždaja sedmoglava čuva kućni prag
Žive kostići i vino se pije
Njivu u lgrošu odneo je vrag
Aždaja sedmoglava čuva kućni prag
Cigani bežite sa naše kapije

pesma prva

zvonimir kostić

rodos lov*

Na čije oči iz čije ruke u čiju slavu
Iz čije puške u čiju glavu

Kad prođu vojske tuđe i naše
Nema semena za moje besne livade
Nema čoravog posla za slavske harmonikaše
Decu među nogama muče udovice mlade

Prokljia mi u rancu polje krstača
Od sedam stubalskih snaša
Osvane sedam narikača

Kad prođu vojske nečije i nečije
Podele kostići caru carevo
A bogu božje
Opet se živi opet se pije
Kostići idu na pazar u belo Smederevo
Da prodaju svinjske kože

pesma druga

Svi preci moji ej preci moji
Ko će tolike godine da broji

Ej seme ljudsko slutnjo starinska
Vi predeli vi žene vi polja minska

Svi preci moji ej preci moji
Svako od Vas u meni postoji

Neka vas moja pesma mrtve ne ljuti
Putevi su nam istim blatom zasuti

Idemo išli smo drumovi su isti
Blatnjavi i ružni na kraju smo čisti

pesma treća

Svi preci moji ej preci moji
Pričajte kako je bilo

Pričajte lišćem pričajte knjigom
Pričajte crkvom pričajte brestom
Ovo zeleno JA u meni se zamislilo
Nad istinom nad životom
I u njemu mojim mestom

Jesam li ja jedina svrha vas što
Živeste i umirate
Što ste u gunju i koporanu u dupku i grobu
Dok se žestoke godine plaste
U jednom u drugom u trećem
Dobu

Ako ste svi VI u meni
Gde je moje mesto za JA

Ako ste svi VI kroz mene produženi
Kakvo nas strašno seme spaja

Ej preci moji smireni travom i užasom
Pričajte kako teče rasina kako prolazi maj
O turcima o voždu o mraku pred spasom
Ej preci moji osim vas ne zna niko
Moј početak i moj
Kraj

pesma peša

PRED ARNAUTIMA I TURCIMA IZBEŽE MOJ
PREDAK KOSTA I DOĐE U POLJE STUBALSKO
NA BREGU KLJUČU PODIŽE KUĆU RODI SINA
KOJI BRZO POGIBE U TURSOM RATU A SAMO
JEDNOG IMADE SINA I NADENU MU IME MI-
LOJE MILOJE RODI DVA SINA JEDAN RADOJE
KOJI ZAKLA NA SPAVANJU SEKIROM SVOG
BRATA ZBOG IMANJA SAGRADI KUĆU U SELU
RADOJE RODI SINA MILISAVA TOG GODIŠTA

POMREŠE MNOGO KOSTIĆA ZBOG ZAGAĐE-
NE VODE BUNARICE MILISAV SE OPRIJATELJI
SA BOGATOM KUĆOM MILIĆA OŽENI MILIĆA
ČERKU ŽIVANU I SKUĆI GRDNO IMANJE MILI-
SAV IMADE SINA OPET RADOJA PO OCU SVO-
ME KOJI SE DADE NA ŠKOLE I BI UČEVAN I
BI POSLANIK ŽUPSKI U SKUPŠTINI KRALJA MI-
LANA ALI SE PROPRI I UMRE OD PIĆA ILJADU
OSAMSTO OSAMDESET I SEDME RADOJEV SIN
MIJALJO BI OTAC MOGA OCA.

Aždaja sedmoglava Istina Majka
Čuva moj stid i stričevske hektare
Na preklapaču već se namešta gajka
Aždaja sedmoglava Istina Majka
Moje grudi za čiji metak mare
Vreme hajdučki vreba iz prikrajka
Aždaja sedmoglava Istina Majka
Samo moji preci mogu grob da prevare
Sa smeškom gledaju na zabrane stare
Ni kuća kostića ni mir ni hajka
Ni noć ni dan nemaju zidare
Aždaja sedmoglava Istina Majka
UBIĆU JA NJU PRESVETLI CARE

pesma šesta

Požurite preci ja čekam da se rodim
Ko što podzemna voda svoj izvor čeka
U nekoj budućnosti svoj vek provodim
Za moj slučaj od rođenja nema boljeg leka

Požurite preci ja čekam da se rodim
Sve ljubavi sve suše sve kolere
Sve vaše smrti moram da prebrodim
U vama uludo živim i umirem bez mere

pesma sedma

Neko u doboš neko u gajde
Od kuge niko ne vide vajde
Neko po noći neko po danu
Srećni su oni što jutrom osvanu

Neko kroz noći neko kroz dane
Ko u četnike ko u partizane

Gimnazista moj stric crveni
Drugi moj stric bradati
Ne mogu oni zajedno u meni
I njima se to ne isplati

Na pustom jastuku pusto cvetali snovi
Jedan do drugog u grobu obojica
Kao moj deda ruke svoje kršim
Reka jedna teče na mapi dedinog lica
OJ SINOVI MOJI SOKOLOVI

Ovu pesmu neću da završim

pesma osma

pesma deveta

Streljana mašta i prizor godišnjih doba
Prošlosti puno je govornarija u tebi
Pola tvog lica u ožiljcima a pola čisto
Kad vene zemlja cvetaju pogrebi
I ljigavi oktobar dolazi sa glistom

Stubav je divno selo kad cvetaju šljive
A starci na saboru zборе starinski i česno
Miraždžikama iz Drenče naši se momci dive
Konji stubalski nebo prejahali besno

Konji stubalski nikad posustali
ŽIVOTE NE BOJIM SE AŽDAJO SEDMOGLAVA
Divni roditelji mač su mi dali
U mom srcu sedam golubova spava

pesma deseta

Žalosna mi ljubav ćopave neveste
Moja predačka krv se srmi kroz vez pesama
Strašnim semenom vi me začeste
AZ BIL KAKO VI JESTE
VI CETE BITI KAKO ESAM JA

Oganj u vodi oštri nož meseca
Rukom me nevesta grli a nogama steže
Ljubi i pljuje smeje se i jeca
Decu mi rađa i smrću me veže

Žalosna mi ljubav ćopave neveste
Preci moji pišu na kamenu srama
AZ BIL KAKO VI JESTE
VI CETE BITI KAKO ESAM JA

pesma jedanaesta

Svi preci moji smireni trvaom i užasom
Čutači lozinke Ratnici bez municije
Gospodari bez njiva Momci s orlovim stasom
Jahači đurdevdanski kroz noć sjajnu
Nesmajnici Delije

Zar nećete da mi odate tajnu

pesma dvanaesta

Žive kostići i vino se pije
Stubal je divno selo
Kad cvetaju šljive
Krtica kosti predačke izrije
Kosti zasijaju belo
U živom hiljade mrtvih žive

ALI ZAPAMTI OBLAKE I BURE
JER I TI SI PAUKOM VEZAN
NA KONJU JURIŠ KROZ KLISURE
A RUKA DO MAČA NE DOSEZA

Preci moji ostajte zbogom
Sedam golubova dala mi je mati
Po blatu zvezda čvrstom nogom
Valja i statii
Koračati

pesma trinaesta

Preci moji ostajte zbogom
Aždaja sedmoglava Istina bola
Do kraja krvi do kraja mesa
DO TVOG CARE PRESTOLA
Mačem na vetrenjače oblake i
Nebesa

beograd, novembra 1968.

Prva nagrada za ciklus
pesama na konkursu
CK SOS za 1968. godinu.

koji administrativnim merama brane socijalističke vrednosti nisu spremni da to učine javnom rečju, raspravom u kojoj, prirodno, ako je potrebno, postoji i reč osude, argumentovanog odbacivanja, jednom rečju, otvorene borbe za ljudske, socijalističke vrednosti i odnose.

U ovom smislu postoji svojevrsan fenomen frustracije javnog raspravljanja. Kuloarske diskusije, sumnjičavo posmatranje, zatvorena, namerno ili slučajno neformalna konsultovanja i, konačno administrativna mera — stvaraju famu oko jednog problema, onemogućavaju da on bude kompletno razložen, da doživi javno razotkrivanje, da se ukaže upravo na „njegove unutrašnje granice, na ono po čemu je taj predmet podložan prevladavanju” ili, po čemu je taj problem podložan jednoj dubokoj moralnoj kritici i osudi. S druge strane, frustracija je i u tome što se ovakvim metodima ne priznaje ono što, u stvari, postoji, ne priznaju se razlike u mišljenjima, ne priznaje se postojanje različitih koncepcija, a time se onemogućava polemika, stvaralačko produbljivanje onoga što branimo, što je naša rukovodeća ideja. U tom smislu je, onda, prirodno što kritika može da ostane na nivou apologije, na nivou konstruktivističkog tumačenja naših društvenih odnosa. Tim metodom se anuliraju prednosti sistema, afirmišu se njegove loše strane, hteli mi to ili ne.

O kritičkom ponašanju omladine se u prošloj godini mnogo govorilo. Pored manifestacija nezadovoljstva zbog raskoraka između reči i dela, bilo je puno napisa u kojima je pokušavano da se u većoj meri afirmišu princip kritike svega postojećeg. A ako o tome govorimo, onda i kritiku, kao element postojećeg, uključujemo. Kritika nije nadgrađeni element, već deo stvaralačke prakse. Kritika kritike je, dakle, ono što omogućava da se ona razvija, da postane izvoriste novih puteva kojima se mogu prevladati granice postojećeg.

Mnogi su omladini zamerili što u svom radikalizmu u kritici ostaje samo na onome što su raskoraci, nedoslednosti, „na onome što ne valja”. Govorili su da nije dovoljno radikalno govoriti „o onome što jeste”, nego i „o onome što treba da bude”. Međutim, ma koliko da je ovo prilično površno tumačenje nastojanja omladine, ovog puta ćemo se zadržati samo na primedbi da je „ono što treba da bude” u sastavu postojećeg, da zajedno žive, recimo, princip nagrađivanja prema radu i neopravdano, neravno sticanje; da zajedno žive samoupravljanje i birokratizam; u koliziji su, ali zajedno prisutni — zaposlenost i nezaposlenost itd. Niko nema iluzije da će se jednoga dana dogoditi harmonija, apsolutno jedinstvo i da neće biti protivrečnosti. Otuda smo daleko od pomisli kako će, kada ove protivrečnosti budu prevladane, zavladati najveći mogući društveni sklad. Međutim, ako se omladini ukazuje da je bila jedna strana u tome što je princip nagrađivanja prema radu želela da suprotstavi neopravdanom bogaćenju ili što je stručnost suprotstavljala nestručnosti, onda su njeni kritičari na pogrešnom putu. Tu nije reč o zahtevima omladine, nije samo o zahtevima. To je jedino realno ishodište. A pitanje kako to realizovati je, ne uvek, ali dosta često, deplasirano. Poznato je, na primer, da su u mnogim oblastima nudena razna rešenja, međutim, ona često nisu realizovana, pa je otuda i verifikacija njihovih podobnosti bila nemoguća. S druge strane, niko ko korektno misli, ko shvata da se tu radi o procesima, da tu ima istorijskih, ekonomskih i drugih zakonitosti, ne govori o nekim naglim zaokretima, o jednostavnim potezima koji bi crno pretvorili u belo i slično. Insistira se na praksi, na doslednosti u otklanjanju onoga što ograničava, što živi, a pitanje je ljudskoga rada — zašto živi.

Tu dolazimo do problema da kritika, ili, uopšte, javno raspravljanje, ne sme da ostane na mogućnostima, na pretpostavkama, da su kritika i praksa, kritika i stvaralaštvo u funkciji. Posmatrati celinu odnosa, a iz nje uočavati ishodišta bez apologije, bez apstrakcije — jeste kritičko rezonovanje. Nećemo ostati na onome što Kant piše: „religija, na osnovu svoje svetlosti, i zakonodavstvo, na osnovu svog veličanstva, obično žele da izbegnu kritiku. Ali oni tada izazivaju protiv sebe opravdanu sumnju, te ne mogu računati na iskreno poštovanje koje im poklanja samo onome što je moglo izdržati njegovo slobodno i javno ispitivanje”.

U programu SKJ je zapisano nešto što bi za kritiku trebalo da bude ohrabrujuća orijentacija na putu ka slobodnom društvu. I to piše — na kraju Programa.

Sava TUBIC

bora vitorac

BRAŠA TUCAKOV

Braša je vuko sa mnom šerpu po prašini i igrao se konja. Braša mi je uvek vadio trn od dikice. Znao je da popljune to mesto pa da ništa ne bole kad ga noktima izvuče.

Jedan dvokrilac je pao iza sela u žabaljskom ataru ti si dolazio jeo si višnje s lebom i reko si pao je avion pozajmio si od nas bicikl i odjurio prašnjavim putem mene nisi teo da vodiš ali ni ti si se nisi vratio otišli su kolima po tebe na kojima se vozi žito i doneli mrtvaca ubio te je pilot jer ti si prvi stigo a šta je s pilotom pitali su ljudi umro je do noći pokrili su te pokrovcom a tvoj tata se nije video iza lotre video se samo njegov šešir a tebe više nismo videli ti si samo bio u kolima kad su otvorili kapiju ja nisam smeo da pogledam u vašu avliju vaš deram se strašno derao a ja više nisam smeo da jedem dudove ispred vaše kuće ni aptu pored jendeka kroz koji smo gazili dok nismo nagazili polupanu flašu Brašo ti si mrlav tvoja mama više ne jede petrovače jabuke vaša kuća je bila od čerpiča a soba pomazana ne znam koliko vas je bilo dece znam posle je umro Duško od zelenih kajsija i da ste svi nosili prusluke od džandarskih šinjela sećam se da si uvek bio gladan i da nisi bio sebičan bio si ošišan do glave onako makazama i bio si musav od kerećeg grožđa a ja sam te najviše voleo znao si svega da se igraš bio si već velik a igrao si se s nama sećam se kad smo se igrali sarane pa kad smo jednu grlicu saranili ispod bandere i posle onog Lukićevog Ficka tamo u vr bašte u miridije pored evedre napravili smo mu krst od kukuruzovine a sad sam ja opro noge i obuko belu bluzu

i dono ti buket plave perunike sada se sećam cela sarana mnogo je ličila na našu igru sada tek vidim kako si ti sve znao kako se saranjuje tvoj grob je ispucan obrasto je slezom i ograden cigljama kao na vašem gonku ja sad već moram ići ne mogu više da se setim samo jednog tvog lica uvek ih vidim više u stvari samo se prisećam a odmah zatim pomišljam na neku trulež plesnivu kad ja sad nekom pričam o tebi niko me ne sluša dugo tvoji mama i tata su te već zaboravili tata pravi sečku konjima u sanduku od municije kaže mi kako da objasnim ljudima kako smo mi mogli divno da razgovaramo o svemu kako smo jeli pokislu bagru kako smo kupovali zizike nedeljom kod majke Rutonske na čošku sećam se kad te je Slavka udarila fatinim štapom u glavu jer si pojeo skoro sve krastavce narezane za doručak znam bio si gladan a ja i sad mogu da budem gladan ja sad idem preću preko bikare žute od ivanjskog cveća i preko čuprije tebe su tuda nosili proneli su te sredinom sokaka jedna kola su protandrkala i podigla prašinu guske su ležale u hladovini a žene što su izašle po vodu prestale su da okreću bunar gledale su tvoj crni sanduk i brisale oči keceljom proneli su te pored dućana proneli su te pored Aretove berbernice ljudi su izišli i skinuli šešire Živa je samo ubrisao sapunicu i izišlo za njima na vrata sad su to već skoro svi zaboravili a onda je svima bilo žao crkva je zvonila u Pračkovom bircuzu društvo je pilo kad su te proneli mrtvog prevrnuli su čaše i sa flašera otpratili te usirenim pogledom do groblja te noći izišao je mesec sa crnom krmačom u sredini

1.

Vrati dan istoku dok žedaš utrobu,
Brsni korov krvi roneć po zibkama.
Olanči ohole, štit daruj robu,
Grkljanima zatri tamni zazor kama.

Da zaiskre svici u pusto lobanji,
Podno maslinjaka gde gnjiju zmije,
Da na svim vodama zadrhte lokvanji
Kao moje ruke kad Te noć prekrije.

Budi sve što nisi a u Tebi ima.
Budi romor vodi, vatra makovima,
Kiša svelom bilju, jesen svitom lanu.

Stinjaće žagra sahlím ognjištima
Kad glas Tvoj line mrtvim svetovima:
Evo ždrala smrti na raspuklom dlanu.

2.

Evo ždrala smrti na raspuklom dlanu,
Put mu u kljunu, vetrine pod perjem.
Moje će mu ruke, ko sunce bršljanu,
Pomoći da Ti uzvрати neverjem.

Njegova će senka hladna i visoka
Bditi nad Tvojim korakom u polju.
Vođen vetrokazom mog zgaslog oka
Krikom će javljat tešku grlobolju.

Al nećeš čuti raspasana letom,
Ko stara ura, ko dešić dlešom,
Da moje srce puni Tvoju sobu,

I da ko jata injskih krljušti,
Ledena kletva svetom pljušti:
Nisam živeo, njihan sam u grobu.

3.

Nisam živeo, njihan sam u grobu,
Dvadeset leta, koren u kamenu,
Sagnjilog srca, s šarkama u drobu,
Ljutim gušterom na krtom ramenu.

Na moždanu mi otrovni lišaji,
Sa rebrlukom srasle mahovine,
Niz grlo grozdi kiša i
Pregrike zemne otopine.

Čeone duplje mravinjak kuži,
Crv crnoj zeni, ko pčela ruži,
Mlakom žaokom kap svetla kanu.

I dok se u grlu dva čaglja kolju,
Ostajem ležat u mohopolju,
Al ne znajući srcem nad očima ranu.

4.

Al ne znajući srcem nad očima ranu,
Tavorih letima pod usnulim valom.
Noktima rijuć neprovidnu branu
S kotvom u srcu žudih za obalom.

Prizivah dobre iz tmastih močvara
Da me uzbrane od Vašeg ukleća,
Al svenoc preteče neimara
I sruši kostret na porna pleća.

I zbi se potop, zagrgolji flica,
Otrovne alge sa moga lica,
Zasuše vaše ladanjske sobe.

I spoznašte me, odavno umrla,
Kako Vam sopim i stežem grla,
Carevi sveta, nemušte spodobе.

5.

Carevi sveta, nemušte spodobе,
Što ne vidite — grlom snujem,
U beznadežne mutne seobe
Idem za Vama al Vam ne verujem.

I znam, kad plamen sune severu
Ko rika jelena nad nesinjem,
Zgoriče žagra Vašu neveru,
Na vedama Vam otopit inje.

A u zenama gde rastu varke
Teška će žega istak ugarke
I belokost će da zasrmi.

Bićete spečen škrljac nad vodom,
Dok pod užeglim, mrtvim svodom,
Zurla mog grla leleće i grmi.

pero zubac

sonetni venac

6.

Zurla mog grla leleće i grmi,
Maslačci straha iz očne žiže
Sipaju zemljom, dok na vrh mi
Nemog jezika grk pauk gmiže.

Moj glas, ko njiska konja na ravni,
Zalud se maja po goljoj flici.
Iz trbuha mi, toplici, pradžavi,
Niču s kopljima mrtvi vojnici.

Kroz lobanje im pevaju vihuri,
Srca im jagnjad zore u gori,
Lovor i kacige u srh se drobe.

Spremam se s njima u sudnje pohode,
Nišanu mome odsud dohode,
Ako sam mrtav rasturi se grobe.

7.

Ako sam mrtav rasturi se grobe
Neka zaždralo nebom moje kosti,
Krhke će rode, nadlakcije obe,
Pomoći nekom jaze da premosti.

Obrasla muljem i trstinjem krv,
Raslinje moje besplodno pod zemljom,
Čezne još daleku, spasonosnu brv
Kojom će izronit skužena memlom.

Još vidra zene grgolji i snatri,
Jejina srca sluti da će dvatri
Mlekoputa ždrepeca oblaćem uzgrmit;

Ne zavetrim li zemniće mi vene,
Letnje grlobilje glasa će da svene
Ko usne žednih na istruloj krmí.

8.

Ko usne žednih na istruloj krmí
Kap soli, oblaka, zahlađa što žude,
Krkazi teški s grivnama u srmi
Pod Tvojim grlom, kane da razbude

Mene stoput mrtvog pod teškom vodom,
Usnulog ratnika protiv svih ratišta.
Pronaći nećeš, tragaj za slobodom,
Meni je dobro dok ne vidim ništa.

Ti za njima gazi, veruj im na laži,
Makar famnilom, makar nepovratom,
Koračaj u smrti, al nek Te ne vode.

Otkriju li Te riknuće blindaži,
Kada se na Te počnu grozit blaťom
Lipsaće sunce, pašće tamne vode.

9.

Lipsaće sunce, pašće tamne vode,
Vetar će nanositi ključali kaťran,
Na Tvome srcu dve bele rode
Svijaće gnezdo gde sniva vatra.

I kruniče se prezrel klas leta
Zgorenóm plevom i trulim žnom.
Lutaće s kraja na kraj sveta
Litije mornih žena u crnom.

Ti ćeš prečista ko srce mora,
Mirna jasika u predjeseni,
Čas smrti spoznat neizbežni;

A dolaziće glas iza gora,
Blagoćom lika Tvog u meni,
Ožužite ledeni, zgrušajte snežni.

10.

Ožužite ledeni, zgrušajte snežni,
Da vetri zasnje svim pustarama.
Sunce će prepoznat neutješni
Na dveri svoga tamnog hrama.

U nekim dalekim vrtovima
Rastu i žibre novi ljudi.
Svaki po celo cunce ima
I uždije ga kad mu zastudi.

Meni preostaje pesma kao plač,
Daleki bregovi što noću prete,
Sustale lađe što uz bok pristaju;

I nad Tvojim je grlom mač,
I ja iz straha pevam ko dete
Nek lete ždralovi, nek zvezde listaju.

11.

Nek lete ždralovi, nek zvezde listaju,
Jaseni beli mog grla da prozbore.
Pred zoru morne moje ruke pristaju
Da svim galijama umiruju more.

Čujem već ide vojska da nas spase,
Kalpací crni zvižde vazduhom.
Okom se zalud sklanjam pod talase
Dok bršljan straha bokori za uhom.

Budeš li me tražila na pladnju vode,
Južno od života, među mrtvih trista,
Rukom koja leći nedoraste školjke

Ukloni s čela koren svisle boljke,
Prepoznaćeš me po osmehu Hrista
U zgaslom žitu sebara slobode.

12.

U zgaslom žitu sebara slobode,
Ljeljavom pruću u nigdini,
Ko mrtve krljušti ispod vode
Moj trup se ljeska na mesečini.

Beskrajem pali mladići-snoplje,
Zatravljeni, zasuti polenom,
U mome grkljanu zaspalo koplje,
Već zarđao štit nad kolenom.

Odazvaće Ti se gladni hrđi
Iz mojih žila, promuklinama,
Pronaći ćeš me zebnjom, ne čezni.

Još umem istinom protiv smrti.
Gola stabljika pred Tobom, bez srama,
Ležim, ali zbore iz mene svi nežni.

13.

Ležim, ali zbore iz mene svi nežni,
Potmulí, krti, grki i gubavi;
Slute da nisu nedosežni
Skriveni zdenci Tvoje ljubavi.

Rodiljo leta, voće u Tvom kretu
Sagnjiće snatreći moje zube,
Tučkovi bedra Tvog u cvetu
Splasnuće trepeći tuđe poljube.

Lanad usnula u dolji pod pazuhom,
Jegulje nestažne u Tvojój krvi,
Znam da na moju smrt ne pristaju.

Mrklo Ti veće raste za uhom,
Osvetliču Ti put preko strvi,
Evo truli prsti ko inje blistaju.

14.

Evo truli prsti ko inje blistaju,
Koračaj smelo i preko voda,
Krvnici i sudci začas staju
Da čuju lahor Tvoga hoda.

Samo ne slušaj žagor na vodi,
Poj noćni što se pričinja alasu.
To neće zurlikat parobrodí
Već će moje truplo pevati na talasu.

Hitaj u predele van moga oka,
Neka Te prate vitki ždrali
Na putu ka nekom srećnom dobu.

Uspravno koračaj, gorda i visoka,
Bez mene kao sa mnom jaka, ali
Vrati dan istoku dok žedaš utrobu.

15.

Vrati dan istoku dok žedaš utrobu,
Evo ždrala smrti na raspuklom dlanu.
Nisam živeo, njihan sam u grobu,
Al ne znajući srcem nad očima ranu.

Carevi sveta, nemušte spodobе,
Zurla mog grla leleće i grmi,
Ako sam mrtav rasturi se grobe,
Ko usne žednih na istruloj krmí.

Lipsaće sunce, pašće tamne vode,
Ožužite ledeni, zgrušajte snežni,
Nek lete ždralovi, nek zvezde listaju.

U zgaslom žitu sebara slobode,
Ležim, ali zbore iz mene svi nežni,
Evo truli prsti ko inje blistaju.

evanđelje po luki

**luko
paljetak**

DUŽNIK

Darovan ovom krvlju u svijetu da se koljem ako se klanjam travi i svakom palom listu ja nisam manje malen, ako se kitim poljem ako se smrtno vežem za jednu suzu čistu kad ne mogu da nađem izlaz iz ove bajke iz kamen bih bio da ne budem iz majke

Ovako nosim glavu u susret svakoj zori iz mene mnoge ruke bez moga rastu znanja sunce bi htjelo ljubiti a poljupcima mori ruža se svome mraku još prije cvijeta klanja i tako dalje živi u izgubljenom dijelu u zvijezdi koja pjeva na vlastitom opijelu

A kamenu sam dužnik i dužan svakom vuku i jednoj ženi čedo i suncu dužan sjenu ako u zvijezde gledam zakovat će mi ruku za neku pticu ne znam gdje da se oči djenu osim u kakve oči, ne mogu iz tog vira sunce mi hoće glavu zemlja me nebom dira

Ako već tijelo dajem neka mi tijelo vrati da isti dug nam bude u srcu i o vratu da jedino je znanje tek usnama se klati da ptica sama bude jato u svome jatu a na rame se nježno naslone grane slabe i sablje prometnu se u nježne visibabe

Dužan sam, svemu dužan pa kidam se po dio i ne žalim što ništa meni me ostat neće ako je ovo suza ja ne bih plakati htio što rasuo sam sebe već zato što će cvijeće i dalje mamiti pčelu i zvijezdu što će žene mirisati ovim cvijećem i dalje preko mene

ORGIJE

Trave su tko zna zašto počele brže rasti onako posve same, od neke slatke jeze to nije bilo polje to nisu bile breze to nisu bile vrbe i nisu bili vrsi sve su to bile usne i koljena i prsi

Naslonila se grana uz granu puna strave previše pjeva cvijeće previše ima trave a zemlja drhti tiha nemirna puna strasti kao da s neba može ogroman cjelov pasti

Stali smo usred pjesme i ne možemo dalje od ove krupne usne koja je na put pala Zaorali smo polje s dva srca i s dva rala da nahranimo suncu ogromne gladne ralje

Mnogo je pila zemlja i nebo mnogo jelo a glavom punom vina feturala su brda pogače to su bile uskisle pune kvasa spotaknula se rijeka o kamen i o rame sve što je moglo rasti ka cjelovu se pelo

Na žeravama tihim lagano su nas pekle razrogačene zvijezde kratkovidne i same zamamila je pjesma iz šume mrka krda a žetelice ptice ramena su nam sjekle i sve je bilo žena i nije bilo spasa

Uvlačila se trava u cjelove da uči što se to zbiva tamo između dvije rane zašto se stablo tako u korijenima muči i lije crne suze u cvalu; sve dok svane

uvlačila se trava u zagrljaj da traži da nađe razlog cvalu i razlog svome rastu mnogo bi toga htjele naivne znati raži za koga nebo vraća ponovo istu lastu i otekle bi dojke imati htjelo voće i isto divno znanje da rađa plava čeda pa nepomično stoji i šuti — lišćem gleda iste bi usne htjelo ramena ista hoće

Ovako puna želja i puna slatke jeze to više nisu polja nisu to više vrsi ni vrbe a ni grane ni ptice niti breze sve su to usne ruke koljena prsti prsi zadihalo se bilje od nekih plavih nada a zemlju tihi čudni obuzimaju srsi kao da s neba jedan ogroman cjelov pada

EVANĐELJE PO LUKI

Bio sam prije ceste i mnogo prije gladi putnik na ovom putu, daleko prije glasa znao sam neke pjesme i rugao se nadi i izbavljenju svakom još mnogo prije spasa bio sam prije sebe pa svoju staru sliku tražim sve dok se nađem u vlastitome krik

Progori srce rebra i nema takve smrti za vatru koja živi od vlastitoga mraka još dugo nakon sunca suncanica se vrtila naučila je zvijezda sudbinu svoga znaka i tijelo svoje ušće i izmišljena bila neobjašnjena ptica još mnogo prije krila

Sve što se nije zbilo u nama živi zato u leptiru u travi u kamenu u rosi u ružama se vraća sve što nam nije dato i za nas svako žito od sunca milost prosi slijedeći stare jeke tijelo ka tijelu hita jedina prava slova oko u oku čita

U krvi krv procvjeta u voćku dobra roda od izvora se traže nemirne dvije struje putem nam netko blizak u susret dugo hoda i nepoznat i poznat, oko se pticom truje i usne rastu usni još mnogo prije svijesti da iznenada mogu u rastanku se sresti

Tako se tijela nađu na putevima vatre nesvjesna da se traže, još davno prije želje tijelo je tijelom tijelo i tijelo tijelo zatre u mlinovima sunca stara se zemlja melje i ponavlja se nebo i žito novo klasa još mnogo prije smrti i mnogo prije spasa

KONKUBINAT SRCA

Zapalilo me sunce i gorim poput slame tko zna što tako plamti tamo za brdom čela čuva me jedna ljubav od zala i od tame u progonjenom nebu ptica se s okom splela o konkubinat srca! previše ima juna u ovoj mojoj glavi šuma je vina puna

Postoji jedan jarak gdje pjana glava teži samotna kula ruže i miris njene puti ognju se opet vraća sve što od ognja bježi leptira noćnog dušo, u zagrljaj me spusti jug srca gori, sjever pun mahovina gine: ja nisam više čovjek od jednostavne gline

miša martinov

2 pesme

TURISTIČKE VESTI

doba iz groba.
turistička vest o mami Evi.
Razgleda-
nje-nje
i jahanje.
Bilje koje zjapi,
atrakcije redom. Vasko de Gama!
Jaroslav Drugi! Stevo Žigon
Prvovenčani!

Buđenje u burefu, crvene žabe očekuju baš nas,
sa leptirima umesto kravata, sa
asfaltnim džepnicama, sa kolačima umesto s
(kašljem).

Evo nas raj je pred nama u
svoj svojoj množini: hrastovine
i tanane trave
čaršav neznosti, sisa slutnje.
Odmeriću svet. Obljubiću glavom — Kasandru.
Gledaće mi u grlo umesto u dlan.
Zaviću je u hartiju,
konačno mira! Veslaj armijo!
Cveće nevideno, dušo moja ranjena!
Tu je naša zemlja, tu elementi sveta: gledam
čarape, gaćice, košulju
pantalone, sve
to kao zvuk
ponosno i jedro. Konačno pune svesti
o svemu. Nema greški
na ovom mestu ljubim Baha u rame
Pokazuje nam se drvo koje tvrdi
da je čista toplota sunca, Slon koji
je jahao na Evi
sa crvenom vrpcom oko vrata dugom dva
(kilometra)

Crci nas hvataju za ruke
mili naši, kažu nam.
Iz maminog stomaka izleće zmaj
sa specijalnom spravom koja kriči,
cilindre na glavu!
Mama razvezuje stomak i minijaturna Kugla
ponovo me ljubi
pozdravlja brata
opet i opet probuđenog ne sa one
već sa ove strane
hladnog
kao grozd nasred jezera.

PLAKAČU SUTRA

Plakaču sutra.
U sobi nekâ muzika sa Azura.
Napolju dva brata-jahača
na belim konjima
sa tufnama ispod stomaka.
Anđele-brate moj!
Vodiš me preko lestvice, zaljubljuješ me
u grane, u steznike za devojičice, u boksače
teških leđa.
Anđele-brate moj!
Anđeo-brat tvoj
ostaje zakopan i ne daje
misli tvoj; čas kod Dušana Matića
lačno u dvanaest. Plakaču sutra
kad nas cveće u sveće!
I opet neko Badnje veče, neka pucnjava pod
(prozorom)

neka tuča i j... u susjednoj sobi,
neko otrovanog života piše mi
dopisnicu —
dragi moj, evo nakon dužeg vremena, —
anđele-brate moj!
na belom konju tufnasta stomaka,
akrobato u belom i bleštavom ruhu
padam niče na iver
i molim pusti, pusti me unutra
„kraljevstvo za konja
milost za jahača“!

se suprotstavi toj koncepciji *marketinga*), jer su joj rekli i ponovili da treba da čita romane. Najveću teškoću pesniku od vrednosti predstavlja hrabrost da kaže: „Ja sam pesnik, pišite sami vaše romane“. Ako to ne uradi, ma kako bio primljen njegov roman, on će ceo svoj život oplakivati što nema vremena koje bi posvetio poeziji. Poznajem dvatri romanopisaca, urednika raznih edicija, koji žive u toj nostalgiji. Ja ih objavljujem u našem časopisu. Mogu li išta više da učinim za „bogate“? Jer ima i drugih pesnika koji rade (kao nastavnici, policajci, dal, lekari); najviše vremena i sredstava oni posvećuju poeziji, njihov poziv ih manje okupira nego „pisce“ „ruke sa perom“ koje je osudio Rembo... Ali gde je pesnik Radnik?

— Nabrojte nam nekoliko mladih pesnika u koje polažete najviše nade.

— Spomenuo bih najpre Žana-Filipa Salabreja, za koga je postojanje poezije važnije nego život reći; Žana L'Anselma koji je ostavio obale nagrade APOLINER i popularnu i socijalnu poeziju, da bi se posvetio pop-artu, pod uticajem slikara Dibifea; Lorana Gaspara koji se odmah našao na raskršnici gde inspiracija susreće i rešava probleme jezika; Zanin Mito, koja je, raspeta između svetova Eljara i Rene Šara, predata jednoj čistoti kojoj je strana svaka ezoteričnost; spomenuo bih potom, zajedno, Bernara Žurdana i Šarla Burzua, koji nikada nisu izgubili kontakt sa svakidašnjim svetom, sa zemaljskim divljenjem i poukama prirode i stvari, iako su one tragične; pa Žan-Klod Ibera, sina muzičara koji napušta laku muziku reći u potrazi za jednom uvek potrebnom i dubokom ravnotežom; Roberta Rovinija koji nas je suviše rano ostavio, prevodioca Helderlina i Trakla, za koga je život bio neprekidna borba protiv smrti, koji se odrekao veštačkih rajeva briljantnog jezika, da bi se uzdigao do dubokog poznavanja sebe i čoveka.

— Od najmlađih treba spomenuti Fransoaz Han i njen lucidan i topal lirizam, Engleskinju Lidi Datas, koja ima tek 18 godina i piše direktno na francuskom, jednim smelim jezikom; Mario Mersjea, inače slikara koji istražuje jedan čudan svet; Marsela Koena, za koga ipak verujem da će naći put drevnih pustinskih karavana; Zorža Dranoa, upornog u potrazi polumraka jedne ruke koja se budi; Alena Dio, čija je poezija izraz svakodnevnog života i potrebe; Bernara Mazo, koji ne mobilise reći, nego osluškuje šum krvi; Žerara Klerija, za koga je život revolucionarna borba najpre protiv sebe. Spomenuću još Lidi Santrel koja je u tradiciji jedne tople ženske poezije živih vizija; Veru Feder, koja je došla iz radiofonske dramaturgije; Numu Sadula koji je pod uticajem Zorža Ribmon-Desenja; Kloda Vajana i njegov neposredan i istinit lirizam...

— U svakom slučaju, nisam bio iscrpan. Govorio sam samo o onim imenima koja dobro poznajem. Ako sam prema nekima bio nepravedan, to mi ne treba upisati u zlo, u pitanju je samo zaborav.

— Budući da i Vi pišete poeziju, recite nam nekoliko reči o vašim iskustvima?

— Moje lično iskustvo? Ono je jednostavno: našao sam jednog malog izdavača (Rene Ružrija) koji ne mari za književni *marketing*. Mi izdajemo METAMORPHOSES, mi postojimo, poznati smo, jer nas najmanje tri ili četiri osobe na svetu čitaju, postojimo samo za jednog ili dva pesnika u Moskvi, Bukureštu, Beogradu, Njujorku. To je mnogo. Inače, ne mislim toliko na dugu „uzdržljivu čutnju“ o kojoj govori Pjer Emanuel, koliko na nekontrolisanu eksploziju čutnje...

MIREJ ROSEN-TOMIC

Pariz, 11. XI 1968.

* Oljeg Ibrahimov je Rus, naturalizovan Francuz — piše na francuskom. Autor je nekoliko zbirki pesama i urednik časopisa za poeziju METAMORPHOSES. Rođen je 1926. u Turskoj. Radi kao lekar u okolini Pariza.

¹⁾ Jedna od parola pariskih studenata.

²⁾ Ispitivanje tržišta.

janez kocijančić

il' cvetni dan il' jezni san

■ •

Burna noć iskoni bolnom
škrupom škura šaputaše.
Sam kao nigda be' h.
Buklinja me čovekovog obuzimaše
nespokoj. Za stub njega porivom
privrženog svezan, kao heretik,
zlostavljan, pogrdam' zasut,
noći vekova prepušten, dalek,
pitah: Gde je moj cvetni
dan? Kuda brodiš moja zvezdo?
A mrtve staze argonauta
mi čutnjom odvrćahu. I
spoznah: Obistinice se il' cvetni
dan il' jezni san!

GOSPA OD ŠKRPJELA

ostrvce iz pene se rađa
likom na alabasternu
afroditu velmoške kćeri
s mehurićem zadušne crkve
na zatišju dlana
što il' u krunici dna
kad se rasklopi il' u
školjci zaliva počiva

Iznova se, svečano, jutro proteže.
Ustajem. Čeka odrina zelena.
Zagledan u sinjilo mora
da stih moj
se olakšava, nišće'
olovne reči, i zari,

pišam:
Korsari!
Kalafati!
Duhovnici!
Kažite, daleki, gde
sviće staza moja?
Budi li je grč zvezdani
il' prekraćuje dah ponorni?

ERMIONA

Sve će, kao runasti oblaci,
neboj moje jave minuti.
Ali, na njemu, kao
nepokretna luna, ostaćeš ti.

ODVIŠE JE TESKOBE...

Odviše je teskobe
s okom sjedinjeno i u
gorka buđenja magla sipi —
da bi i stih, sam, iz svetlih
časova kad postaje, plimom iskonskog gneva
[razgoniti]

mogao svu nevericu i pad
koje drhtavo čelo zgrće.

MORILI ME...

Morili me,
za škure peraške noći,
nemiri kršni i česti.
Rojila ih, roditelj im,
nemoć stih pred
belinom kože, te, studene.

DA L' IČIJOJ STRASTI JE ZNANA...

Da l' ičijoj strasti je znana
golema reč,
ta, koja predočiti može
dubine spajanja
klonuća obraza i vreline slabina.

More si, mahni to, a
ja, bespomoćan, karavela,
na njemu, sam, krhka.

Lepotice,
pogleda kestenove boje,
pristaješ li
nago tvoje poprse
da, istureno do na
vrh pramca, mesto pulene,
brod moj štititi kroz noć.

Prevalićemo beskraje,
vrhove, grimizne kao
cvet nara, tvojih dojki
obuzdati
hrid morskil
zaglušni fijuk nepogode
može li, zar.

SAMO ONAJ KOJI JE GLEDAO...

Samo onaj koji je gledao
kako, ponad Perasta,
sunce, zalazeć, nebo orumeni
osećiti može kako mi je
bilo kad me, ni danas,
na rivi čekala nije.

ODRASTALI SMO OSENČENI OBELISCIMA...

Odrastali smo osenčeni obeliscima.
Vidokruzi naši orošlošču
optočeni behu.
Slojeve reči, mnoge i mnoge,
odgrtali smo morali,
tražeć' smenu u večnoj drami,
da bi definjstvo
novog kraka sagledati mogli.
Gde su zvoprolića jeknula —
tu, nek', sad, zaogrnuti parkovima,
kentauri ljubavnika procvetaju.

Likovni prilozi u ovom broju:

Kolaži Mirjane Stojanović na stranama 2, 3, 4, 5, 10, 16, 18, 22, 31.

Crteži Branka Conića na stranama 6 i 8.

Crteži Ratka Soća na stranama 11 i 30.

Crtež Mira Glavurčića na strani 13.

polja

„POLJA” — ČASOPIS ZA KULTURU I UMETNOST uređuju: Boško Ivkov, Mihailo Harpanj, Vladimir Maksimović, Végel László, Vujica Rešin Tucić i Pero Zubac (glavni i odgovorni urednik).

Tehnički urednik: Ferenc Maurits.

Sekretar redakcije: Olivera Petrović-Sijački.

Izdaje: Tribina mladih, Novi Sad, Katolička porta 5, telefon 43-196.

Rukopise slati na adresu: Redakcija „Polja”, Novi Sad, poštanski fah 190.

Godišnja pretplata 15 novih dinara,

za inostranstvo dvostruko.

Cena jednog primerka 1,50 novih dinara.

Ziro-račun 657-3-298 kod Narodne banke u Novom Sadu.

Stampa „Forum”, Novi Sad, Vojvode Mišića 1.

Meter: Facsar Zsolt.

SATIRIKONJ

A. KAMEN

komunis tička šarenica

KOMUNISTIČKA ŠARENICA

Komunizam je budućnost sveta,
komunist je čovek budućnosti;
komunizam je komunistu meta,
koju svak gađa prema svojoj mogućnosti.

Jedan komunist je branitelj države,
drugi komunist je čuvar svoje glave,
jedan državu postepeno gasi,
drugom se za njom otržu uzdasi,

jedan osvaja zemlju svoje braće,
drugi ne zna ni sa svojom šta će.
A kašu hladi i ko nije paren.
Komunist je pojam vrlo šaren.

PRIPADANJE

Da vas slučajno ne obmanu kreteni,
moja izjava u celini glasi:
ja možda pripadam radničkoj klasi,
al' ona sigurno ne pripada meni.

OBRADIVANJE AVELJA

Avelje, izidimo u polje —
vreme je da čistimo kukolje.

Kaine, brate, idi u guzicu,
znaš li da posejasma kukuricu!

Avelje, ako te neko piša,
znaj da kukolj nam je pun žita.

Kaine, stari ugursuzu,
otkuda kukolj u kukuruzu?

Avelje, što je bilo bilo,
važno je šta nam je rodilo.

Kaine, stari lopove,
a zašto vučeš topove?

TUCANJE

Mladi starima na vrata kucaju,
mladi starima u prazno pucaju,
mladi starima u brk mucaju...

Nema sukoba generacija:
to se one pomalo tucaju.

KOMPARTIJA

Iako nisam neki bivši profesor nekog univerziteta u nekoj Poljskoj, tj. Lešek Kolakovski, tj. politički prognanik, iako nisam taj, ipak i meni na pamet padaju neka pitanja slična pitanjima koja su i njemu padala, samo što njemu nisu padala samo pitanja niti samo na pamet.

Iako, dakle, nisam taj, ipak me je zanimalo za koju se to, recimo, komunističku partiju može reći da je dobra. Iako me je, dakle, to zanimalo, nisam znao odgovor.

Iako u partiji kojoj pripadam to nije naročito kažnjivo, ništa mi ne bi vredelo i da jeste, jer opet ne bih znao.

Iako sam, dakle, takva neznalica, nešto ipak znam, možda ne tako dobro, ali bar imam pojma.

Znam, dakle, koja kompartija nije dobra. A to je:

Komunistička partija koja se bavi istrebljivanjem komunista.

Partija koja gradi komunizam na ruševinama socijalizma.

Partija čija se moć zasniva na diktaturi proletarijatu.

Partija čiji se član postaje iz straha.

Partija koju napuštaju hrabri.

Partija koju mrzi narod u čije ime ona mrzi sve koji nju ne vole.

Partija koja internacionalizam razvija na bazi svog nacionalizma.

Partija koja najjače ideološke argumente izvlači iz kasarni.

Partija kojoj nije dovoljno da bude na vlasti samo u svojoj zemlji.

Partija koja smatra da za slobodu i borbu mišljenja dovoljan prostor predstavlja unutrašnjost lobanje.

Partija koja nije avangardnija od države.

Partija prema kojoj radničko samoupravljanje neminovno vodi prvobitnoj zajednici: normalnim putem — preko kapitalizma, feudalizma i robovlasništva.

Partija čiji rukovodioci žive u budućnosti, članovi u sadašnjosti, a ostali sugrađani u prošlosti.

Partija koja internacionalističke dugove naplaćuje uz najvišu moguću kamatu.

Partija koja kad god padne na ispit od svojih profesora dobije desetku.

Partija koja se bori za odumiranje države — svake u kojoj ona nije na vlasti.

Partija za koju je radnička klasa masa, korisna jer treba da glasa.

Partija koja radničku klasu ne poznaje po glasu.

Partija koja i seks ubraja u klasne neprijatelje. Partija koja stvara masovike za rad u tuđim masama.

Partija u kojoj je vrlo cenjen špijunski staž.

Partija koja radi za policiju.

Partiju koju s mukom trpi čak i hartija.

Partija koja ne vidi razliku između marksista i tenkista.

Partija koja svoj napredak nameće partijama koje su naprednije.

Partija koja svaku svoju slučajnu glupost namerno pretvara u ideologiju.

Partija kojoj je mnogo jedan Lenin.

Partija koja otiče iz radničke klase.

Partija kojoj je malo jedan Staljin.

Partija preferansa.